

Daniel Sokol

Demografie vysokoškolského vzdělávání

Konference mladých demografů

Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy

15.2. 2013

Výzkumné otázky, hypotézy

- Jak probíhá studijní proces a jak se časem mění?
- Souvisí změna studijního procesu se změnou studijních předpisů?
- Co je to efektivita, případně úspěšnost studia, lze ji měřit, a jak?
- Které obory a školy studenti preferují a jak se tyto preference mění?
- Podle čeho a jak lze prognózovat počet studentů v Česku a na PŘF?
- H₁: Studium se prodlužuje.
- H₂: Mezi obory je velký rozdíl v průběhu studia.
- H₃: Existuje rozdíl v průběhu studia mezi studentkami a studenty.

Teoretické přístupy k terciárnímu vzdělávání

- Termín „vzdělanostní společnost“ úzce souvisí s postindustriální/postmoderní společností
- Alain Tourain : Société post-industrielle (1970)
- Daniel Bell : The Coming of Post-Industrial Society: A Venture in Social Forecasting (1973)
- Eric Hobsbawm: 5 revolucí (průmyslová rev., DP, urbanizace, demokratizace, kulturní rev.)
- Jan Keller: Teorie modernizace (2007)
- Konrad Paul Liessmann: Teorie nevzdělanosti (2008)

Systemy vysokoškolského vzdělávání

- Elitní (vzácnost, předpoklady, služba, povinnost, regulace)
- Všeobecný (společenský rozvoj, bezplatnost, svoboda, rovnost)
- Komerční (individuální investice, trh práce, nabídka a poptávka, kvalita)
- České veřejné VŠ jsou na cestě mezi elitním a všeobecným modelem (závisí na konkrétním oboru), soukromé školy jsou komerční

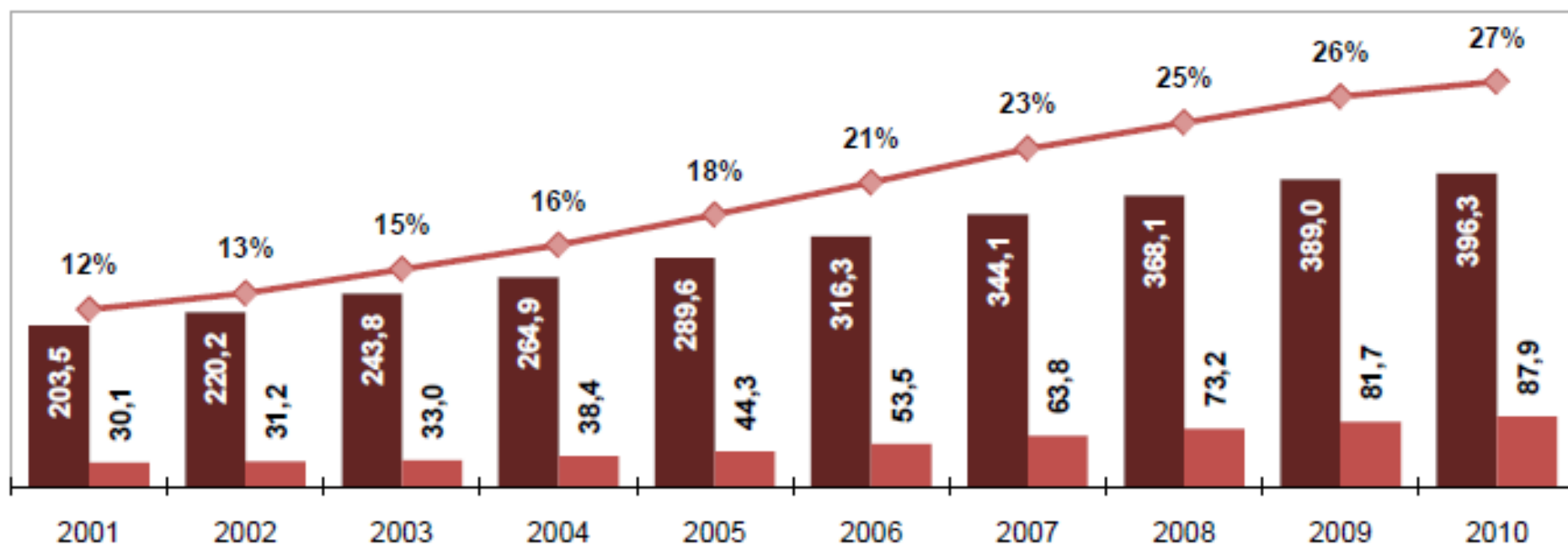
Specifika českého vysokého školství

- Zpoždění nástupu tzv. masifikace až po roce 2000
- Rostoucí míra participace (podíl zapsaných do 1. ročníku z příslušné generace)
- Podíl nastupujících studentů ze SOŠ je již vyšší než z gymnázií
- Rozvoj soukromých vysokých škol
- Změna oborových preferencí po roce 1989 – technické vs. humanitní vědy

Vývoj počtu studentů a absolventů VŠ v Česku 2001-2010

Graf 1: Studenti a absolventi vysokých škol v ČR

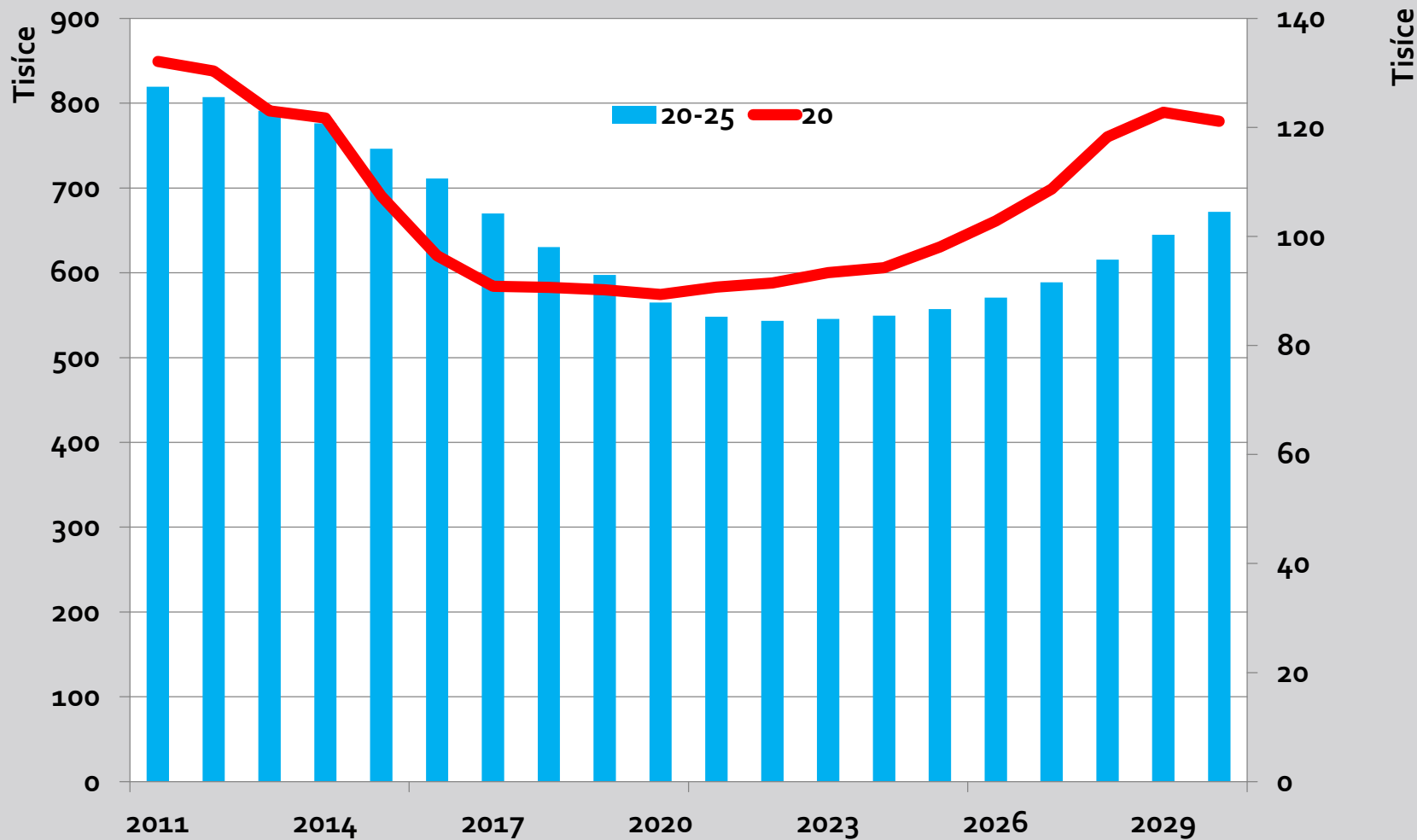
■ studenti VŠ - tisíce osob ■ absolventi VŠ - tisíce osob ◆ studenti - % populace 20 - 29 let

Zdroj dat: ÚIV a vlastní dopočty ČSÚ

Zdroj: Studenti a absolventi vysokých škol, ČSÚ (2011)

Odhad počtu obyvatel Česka ve věku 20 a 20-25 let

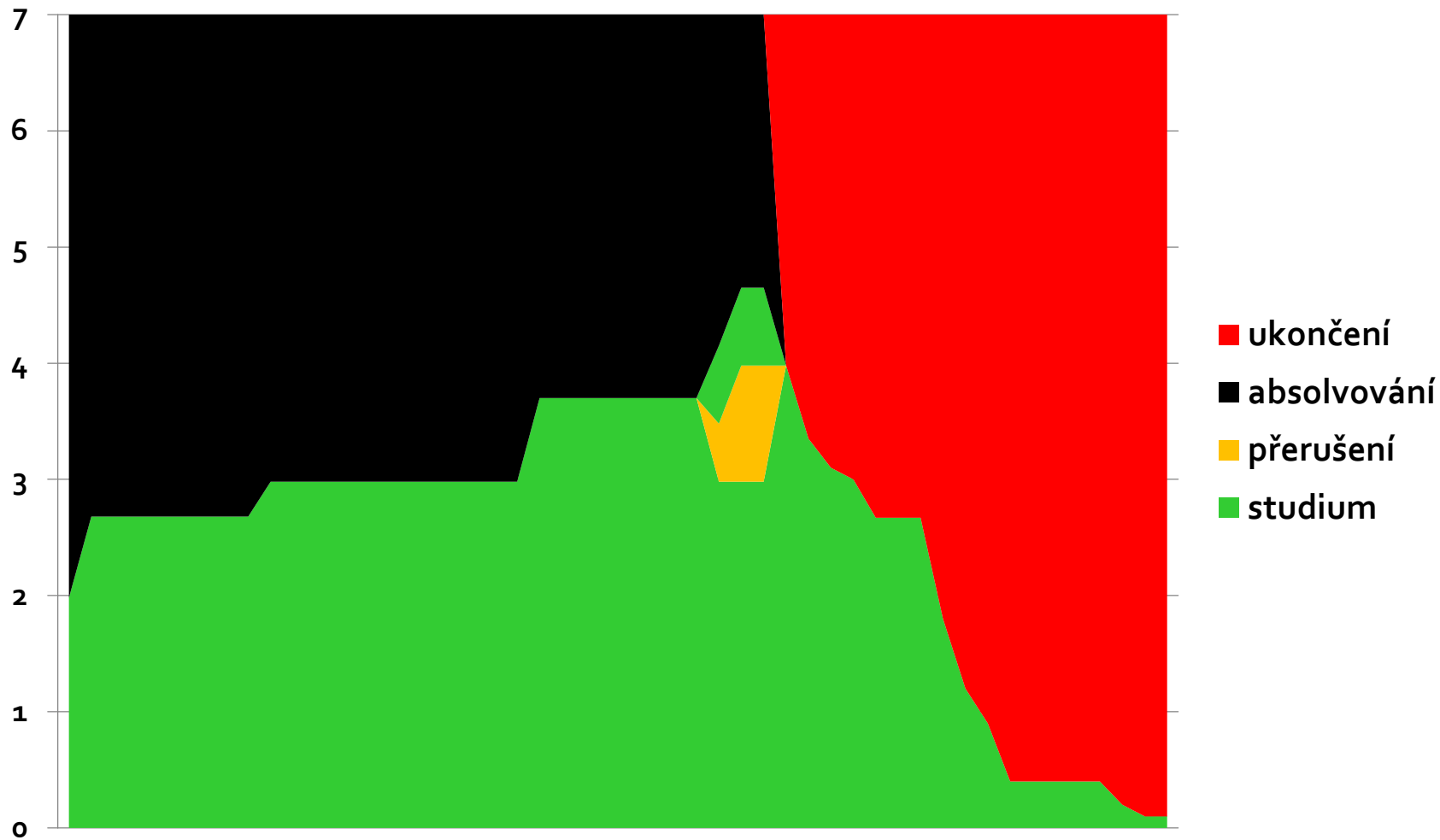
Studium jako paralela životní dráhy v demografii

- **Studijní události:** zápis, přerušení studia, ukončení přerušení studia, absolvování/ukončení studia z jiného důvodu
- Specifická míra studia: počet studentů v příslušné generaci
- Míra úspěšnosti: podíl absolventů ze zapsaných do 1. ročníku (longitudinálně)
- Naděje studia (naděje dožití): průměrná délka studia (celková, absolventská, neabsolventská)
- Pravděpodobnost pokračování ve studiu: podíl postupujících do dalšího ročníku z počtu studentů předchozího ročníku
- Vícetavová tabulka – absolvování, přerušení, pokračování ve studiu, ukončení

Data a metodika

- Case study: PŘF UK
- **SIS**: první akademický rok 2002/2003, letos 11 akademický rok
- 5 (standardně) ukončených generací Mgr. studia (případně Bc./NMgr.)
- Počet záznamů v akademickém roce 2012/2013 - **25500** (cca 12-15 tis. osob)
- Vícestavová multikriteriální analýza – věk, pohlaví, obor
- Metodický problém věku – školní rok (1.9.), akademický rok (1.10.) vs. kalendářní rok (1.1.), odklad nástupu do 1. ročníku ZŠ
- Ideální náhrada (doplnění) věku – rok složení maturitní zkoušky
- Provázání Bc./NMgr. studia

Grafické znázornění studijních drah

Závěr

- Téma vysokoškolského vzdělávání bude v následujících letech (2015-2020) vysoce urgentní kvůli poklesu počtu studentů
- Rozdíl oproti důchodové (400 mld Kč) a zdravotní (200 mld Kč) problematice je velký (15 mld Kč), ale politicky je téma docela silné
- Úkolem demografů je připravit relevantní data, studie a analýzy pro rozhodování o nastavení parametrů VŠ studia, předpisů a financování
- Případová studie PŘF UK může posloužit i pro vnitřní rozhodování o investicích, rozvoji, personální politice atd.

Děkuji za pozornost

Daniel Sokol
falcony99@gmail.com